

(263. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De voorgestelde aanvullingen en veranderingen der begrooting van hoofdstuk V voor 1907, laten zich als volgt motiveeren:

Art. 62. De som, die op art. 62 voor het loopende dienstjaar beschikbaar is voor kosten van de Rijks kweekschool voor vroedvrouwen te Rotterdam, blijkt onvoldoende voor de werkelijke behoeften.

In de eerste plaats dreigt er een tekort op den post „voeding en verpleging”.

Ten gevolge van de toeneming van het aantal verpleegden in de kraaminrichting en om eene eenigszins voldoende voeding van beambten, leerlingen en verpleegden te kunnen waarborgen, is verhooging noodzakelijk.

In verband met eene verandering in de verpleging sedert het optreden van den leeraar in de verloskunde, eischt voorts de post „geneeskundige hulp en geneesmiddelen” dringend aanvulling.

Nog is voor aanschaffing van nieuwe instrumenten, van linnen goederen, voor verlichting en verwarming en voor uitgaven van huishoudelijken aard eenige verhooging van uitgaven niet te ontgaan.

In totaal bedraagt het bedrag, dat meer wordt vereischt dan voor 1907 was geraamd, f 2900, waarmede het artikel alsnog wordt verhoogd.

Art. 69. Het bij art. 69 toegestane bedrag ad f 135 810 voor voeding en verpleging enz. in 's Rijks krankzinnigen gesticht te Medemblik is reeds thans gebleken onvoldoende te zullen zijn, omdat in dat gesticht veel meer patienten moeten worden opgenomen, dan waarop bij het ontwerpen van de begrooting gerekend was.

Naar raming van den geneesheer-directeur zal over 1907 op art. 69 noodig zijn f 172 160. Daarom is noodig verhooging van het artikel met f 36 350.

Art. 114. Zoals op bladz. 53 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de ontwerp-Staatsbegrooting voor het loopende jaar werd medegedeeld, stelde de ondergeteekende zich voor, zodra dit na onderzoek der ingezonden plannen mogelijk zou zijn, bij suppletoire begrooting de noodige gelden aan te vragen voor de stichting van een nieuw gebouw voor de mijnbouwkunde.

Hij gaat thans daartoe over.

Het absoluut onvoldoende van den tegenwoordigen toestand, de onmogelijkheid om door partieele wijzigingen van de bestaande lokaliteiten in dien toestand een eenigszins beteekenende verbetering te brengen en de noodzakelijkheid daaruit voortvloeiende van het stichten van een nieuw gebouw, behoeven door den ondergeteekende niet meer nader te worden uiteengezet. De Vertegenwoordiging zelve gaf ten vorigen jare door het toestaan van een bedrag voor aankoop van een terrein ten behoeve dezer stichting te kennen, dit gevoelen te deelen.

De thans voorgestelde plannen voor dezen bouw werden na uitvoerige besprekingen en overleg met de 5 betrokken hoogleeraren en het College van Curatoren opgemaakt en een schetsontwerp gaat ter volledige toelichting van wat verkregen zal worden, hierbij. (1)

De ondergeteekende is van gevoelen, dat niet meer dan het

noodzakelijke is gevraagd en dat niet met minder zou kunnen worden volstaan dan ten nadeele van een deugdelijk onderwijs en ten koste van de bruikbaarheid der inrichting, alle weelde of overtollige soliditeit is vermeden en overal is naar den meest mogelijken eenvoud getracht.

Het thans aangeboden plan heeft een grooter omvang verkregen dan dat in 1905 bij het Departement ingediend, en waarvoor de gelden op de ontwerp-Staatsbegrooting voor 1906 werden aangevraagd. Dit vindt voornamelijk zijn oorzaak in het volgende:

Bij het plan van 1905 werd op ruime schaal rekening gehouden met uitbreiding, die mogelijk en waarschijnlijk werd geacht. Nu de behoefte aan die uitbreiding reeds thans gebleken is na de aanstelling van de 3 hoogleeraren in plaats van wijlen den hoogleeraar SCHROEDER VAN DER KOLK, na de reorganisatie, die in het onderwijs voor de mijningenieurs in den laatsten tijd heeft plaats gevonden (waardoor de studie der meer propaedeutische studievakken eenigszins vereenvoudigd en de gelegenheid tot oefeningen grooter geworden is, zoodat men vrij wel geheel onafhankelijk is geworden van buitenlandsche mijnakademies, waarheen vroeger de leerlingen nog voor eenigen tijd moesten worden gezonden), is in het nieuwe plan daarmede rekening gehouden. De grootere omvang van het nieuwe plan is dan ook uitsluitend toe te schrijven aan de uitbreiding van het gedeelte, bestemd voor het onderwijs in de aard- en delfstofkunde.

Ter nadere uiteenzetting van deze behoefte en van de wijze, waarop wordt voorgesteld daarin te voorzien, heeft de ondergeteekende hierbij de eer te voegen afdruk van een nota van den hoogleeraar VAN LOOS, vergezeld van 4 bijlagen met welke conclusiën hij zich geheel kan vereenigen.

Wat de kosten van deze stichting betreft, deze zijn, nadat na nauwkeurig overleg alles, wat niet hoogst noodzakelijk moest worden geacht, daaruit was teruggenomen, geraamd op f 842 500 (behalve die van terreinaankoop). De raming van kosten van het plan van 1905 bedroeg (eveneens behalve aankoop terrein) f 700 000. Hierbij dient evenwel opgemerkt te worden, dat in laatstgenoemde raming *niet* waren opgenomen de kosten van een eventueele uitbreiding der elektrische installatie van het natuurkundig laboratorium, die noodig zal zijn tot levering van meerderen stroom ten behoeve van het gebouw voor mijnbouwkunde (zie blz. 22 van de Memorie van Toelichting op de ontwerp-Staatsbegrooting voor 1906). Deze post is thans tot een bedrag van f 20 000 in de raming opgenomen.

Deze raming is te specificceeren als volgt:

A. Bouw met inbegrip van ketelhuis en portierswoning	f 525 000
B. Inrichting ketelhuis met bouw stoomschroorsteen	16 500
C. Terreinwerken	28 000
D. Mobilair	148 800
E. Diverse installatiën (centrale verwarming, verlichting, gas-, water- en stoomleidingen, elektrische installatiën, afzuiging van gassen enz.)	80 500
F. Toezicht	18 700
G. Onvoorzien	5 000
H. Uitbreiding der elektrische installatie van het gebouw voor toegepaste natuurkunde voor eventueele levering van stroom voor verlichting, experimenten enz.	20 000
Totaal	f 842 500

Het komt den ondergeteekende voor, dat de hogere kosten van het thans aangeboden plan zonder twijfel worden opgewogen door de zekerheid, dat door de uitvoering daarvan ook in afzienbare toekomst aan redelijke eischen zal worden voldaan.

Ten behoeve van het plan van 1905 werd een bedrag van f 15 000 toegestaan voor aankoop van terrein. De bedoeling was het gebouw te stichten op het westelijk deel der perceelen 2241 en 5153 op de overgelegde situatietekening aangegeven. Aangezien reeds spoedig bij het nader onderzoek der ontwerpen bleek, dat het oorspronkelijk plan zoude dienen te worden gewijzigd, en meerdere breedte van het terrein noodig was, werd *niet* tot aankoop overgegaan. Het komt thans wenschelijk voor als plaats der stichting te kiezen een meer oostelijk gelegen

(1) Dit ontwerp is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

terrein op de situatie aangegeven. Dit terrein groot pl. m. 2 H.A. is door zijn zeer geschikten vorm en ligging nabij het gebouw voor natuurkunde en het geodesiegebouw zoo gunstig mogelijk te achten. Burgemeester en wethouders van Delft, welke gemeente eigenaresse daarvan is, hebben zich bereid verklaard te bevorderen, dat dit voor den zeer lagen prijs van pl. m. f 12 000 aan het Rijk wordt afgestaan.

In verband daarmee komt het wenschelijk voor tevens de hand te leggen op een strook grond, op de situatie aangeduid met 5349, aan een particulier behoorend en die voor een bedrag van pl. m. f 10 000 zal zijn te verkrijgen. Wordt het Rijk eigenaar van laatstgenoemde strook, zoo zal het, zooals duidelijk uit de situatie blijkt, in het bezit zijn van een aaneengesloten stuk grond, die zeker bij latere uitbreiding van bestaande of stichting van nieuwe gebouwen van niet hoog genoeg te schatten waarde zal blijken.

Buitendien zal daardoor het gevaar voorkomen worden, dat midden in een complex van onderwijsgebouwen te eeniger tijd inrichtingen verrijzen, die ongewenscht of schadelijk kunnen zijn voor de belangen dezer Rijksinstellingen.

In de maand April van het loopende jaar kwam een perceel, groot 4200 M², over een lengte van pl. m. 100 M. grenzende aan het Rijksterrein aan de Verversdijk te Delft, in publieke veiling.

De Rijksterreinen aldaar (die van den voormaligen Geweerwinkel worden thans geheel ingenomen door gebouwen der Technische Hooge School en bieden geen gelegenheid voor uitbreiding meer aan.

De eenige mogelijkheid daartoe — zal men niet genoodzaakt zijn tot kostbare onteigening van gebouwde perceelen — wordt gevonden op het genoemde terrein, thans hoveniersland (1). Het was derhalve van het hoogste belang te trachten de hand op dit terrein te leggen: ondershandsche aankoop (behoudens het bestaan der noodige gelden door de Staten-Generaal) was niet mogelijk, omdat de verkoop een boedelscheiding betrof waarbij minderjarigen betrokken zijn, en, zooals vanzelf spreekt, ontbrak de tijd om de gelden vooraf aan te vragen. De ondergeteekende heeft derhalve het perceel op de publieke veiling doen aankopen in het vertrouwen hiermede in den geest der Staten-Generaal te handelen.

De kosten bedragen f 11 900 alles inbegrepen, met welk bedrag het artikel hierbij wordt verhoogd.

Ten behoeve van een en ander wordt derhalve bij deze een bedrag van f 38 900 aangevraagd, als f 22 000 voor aankoop van terrein en f 5000 voor eersten termijn, beide voor de stichting van het nieuwe gebouw voor mijnbouwkunde, en f 11 900 wegens aankoop van het terrein aan de Verversdijk.

Art. 200. De erven van wijlen jhr. P. H. SIX VAN VROMADE — in 1905 overleden — zijn voornemens van de kunstwerken der beroemde schilderijencollectie-Six, voor zoover deze hun in eigendom toebehooren, een belangrijk gedeelte, nl. 39 stuks, van de hand te doen. Alvorens echter tot publieken verkoop van bedoelde schilderijen over te gaan, hebben zij deze „en bloe” aan de Regeering of voor hare rekening aan „Rembrandt”, Vereeniging tot behoud in Nederland van kunstschaten, te Amsterdam, aangeboden voor een prijs van f 751 400. De Vereeniging „Rembrandt” is bereid een som van f 200 000 als geschenk bij te dragen ten einde deze kunstwerken voor ons land te behouden, zoodat van den Staat een bedrag van f 551 400 zal worden gevorderd om in het bezit te geraken van deze schilderijen, alom in de kunstwereld bekend, en waarvan verschillende van Europeesche vermaardheid; eene collectie waarvan de waarde dat bedrag verre overtreft.

Een lijst van de aangeboden stukken met fotografiën (2) is hierbij gevoegd.

In de allereerste plaats wordt de aandacht gevestigd op het stuk van JOHANNES VER MEER (de Delftsche VERMEER) „het Melkmeisje” of „de Keukenmeid”. VERMEER is naast REMBRANDT en FRANS HALS een der allergrootste meesters van het penseel — voor alle tijden en van alle scholen — geweest. Er bestaan slechts een gering aantal schilderijen van zijne hand en daaronder geniet „het Melkmeisje” een allereerste, ja eene wereldvermaardheid. Het geldt naast het „Gezicht op Delft” in het Mauritshuis te 's Gravenhage, voor het meesterwerk van den schilder en staat in

zijn genre in reputatie bijna gelijk met „de Nachtwacht” van REMBRANDT en „de Stier” van POTTER.

Onze nationale waardigheid laat niet toe, dat dit stuk ons land verlaat.

Onder de aangeboden stukken bevinden zich verder een prachtig werk van MEUSE („de Haringkoopvrouw”), een ADRIAAN V. D. VELDE van den eersten rang, een OSTADE, een RUISDAEL (volgens sommigen een HOBBEEMA) en een belangrijke RUBENS.

Als zeker mag wel worden aangenomen, dat — mocht overhoopt op het aanbod niet worden ingegaan en de kunstwerken in publieke veiling komen, zij voor ons land — althans wat de meeste stukken betreft — verloren zullen zijn, en het behoeft geen betoog dat, gegeven de steeds stijgende prijzen, die vooral ook door buitenlanders voor de meesterwerken onzer Hollandsche school worden besteed, dit verlies niet tijdelijk maar voor altoos zoude zijn.

Het komt den ondergeteekende voor, dat waar hier de zeldzame gelegenheid geboden wordt om op zoo aannemelijke voorwaarden, geholpen door de vrijgevigheid der Vereeniging „Rembrandt”, het behoud dezer kunstschaten voor ons land te verzekeren, niet mag worden gearzeld het gevraagde bedrag van f 551 400 daarvoor beschikbaar te stellen.

De firma FR. MULLER & Co, te Amsterdam heeft in Engeland een hoogst belangrijk schilderij van den beroemden Dordtschen landschap- en figuurschilder ALBERT CUYP, aangekocht.

Het stelt voor: de retourvloot der Oost-Indische Compagnie liggende op de reede van Batavia, en geheel op den voorgrond de commandant BAREND PIETERSEN GROOTEBOECK, gewezen directeur en opperhoofd van Suratte, zijne echtgenoot CATHARINA PAETS en een Engelsch-Indische jongen, die het echtpaar den pajong boven het hoofd houdt.

Het stuk, dat van groote afmetingen is (circa 1,60 M. hoog bij 2,40 M. breed) heeft eene buitengewone waarde, zoowel als voortbrengsel van kunst als wegens de historische beteekenis; de gevraagde prijs van f 18 000 is dan ook als zeer redelijk te achten.

Toch zoude ondergeteekende wellicht gearzeld hebben den aankoop van dit belangrijk kunstwerk te bevorderen, ware het niet, dat een kunstminnaar een bedrag van f 6000 heeft aangeboden om den aankoop voor het Rijk minder bezwarend te maken.

Onder deze omstandigheden meent de ondergeteekende, dat het niet verantwoord zoude zijn, zoo niet de hand op het schilderij werd gelegd. Een bedrag van f 12 000 zal daarvoor dus noodig zijn, doch kan niet uit het artikel worden bestreden.

In verband met een en ander wordt het artikel met f 563 400 verhoogd.

Art. 85. Het was de bedoeling het onderzoek naar de werking van het Gothenburger stelsel over beide deelen van het Scandinavische schiereiland uit te strekken, tengevolge van een misverstand is de omschrijving van het artikel te beperkt gesteld.

Art. 93. Het bestuur der gemeente Vlieland vroeg voor 1907 eene bijdrage uit 's Rijks kas in de kosten der gemeentehuishouding van f 945, verdeeld als volgt:

f 500 wegens bezoldiging van den gemeentegemeesheer;

f 100 ten behoeve van het onderhoud der gemeentebestration, en

f 345 ter bestrijding van de verpleegkosten van armlastige krankzinnigen.

Gedeputeerde Staten van Noordholland adviseerden tot inwilliging van het verzoek en verklaarden zich bereid uit de provinciale fondsen gelijk bedrag toe te staan.

Over 1906 werd der gemeente bij eene aanvraag tot gelijk bedrag als voormeld, toegestaan een subsidie van f 870. Wegens verhooging van de verpleegkosten per patient in het Rijks-gesticht voor krankzinnigen te Grave met f 50 per jaar, vroeg het gemeentebestuur nader nog f 25, zoodat de verlangde Rijksbijdrage in de kosten der huishouding over 1907 werd f 970.

Uit het in het advies van Gedeputeerde Staten van Noordholland verstrekt overzicht van de financiën der gemeente blijkt dat de toestand harer geldmiddelen vooruitgaande is. Op den dienst 1907 is als saldo van de laatst goedgekeurde rekening gebracht f 686 of f 414 meer dan over 1906. Het werkelijk inkomen der aangeslagenen in den Hoofdelijken omslag vermeerdeerde in totaal van f 93 450 over 1906 tot f 114 200 over 1907, terwijl

(1) Een situatietekening is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(2) Deze zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

het belastbaar inkomen steeg van onderscheidenlijk f 65 250 tot f 81 000. Ofschoon verder de Hoofdelijke Omslag hooger wordt uitgetrokken daalde het gemiddeld heffingspercentage van plm. 1.65 op plm. 1.54.

Overigens leveren de voor 1907 geraamde inkomsten geen noemenswaardig verschil op met die voor 1906.

Wat de uitgaven betreft wordt meer geraamd:

- f 70 voor bestuurskosten;
- f 185 voor publieke werken;
- f 50 voor privaatrechtelijke eigendommen;
- f 15 wegens invordering van belastingen;
- f 50 voor openbare veiligheid;
- f 50 voor het zeevaarkundig onderwijs;
- f 200 voor het armwezen;
- f 10 voor diverse kleine uitgaven;
- f 70 voor onvoorziene uitgaven.

Waar de financiële toestand gedooft de uitgaven dermate uit te zetten komt het den ondergeteekende voor dat er geen termen zijn de gemeente een hooger onderstand te verleen dan over 1906, zoodat wordt voorgesteld haar toe te kennen f 870.

Ten behoeve van de gemeente Nisse wordt voor 1907 gevraagd een Rijkssubsidie van f 450, terwijl het provinciaal subsidie op gelijk bedrag is uitgetrokken.

Over 1906 werd aan de gemeente overeenkomstig hare aanvraag uit 's Rijks kas verleend f 437,50. Uit het financieel overzicht blijkt dat voor 1907 op een batig slot wordt gerekend wegens vroegere diensten van f 197 tegen f 4 over 1906. Overigens wijzen de voor 1907 geraamde inkomsten geen noemenswaardig verschil aan met die over het vorige jaar. Het totaal belastbaar inkomen ging met f 1625 achteruit.

De uitgaven voor 1907 zijn hooger geraamd dan voor 1906. De voornaamste verhoogingen zijn f 150 wegens meerder subsidie aan het burgerlijk armbestuur en f 88 wegens verschuldigde rente ter zake van geleende gelden voor de uitvoering van gemeentewerken.

Daar de belastingen in deze gemeente zwaar drukken, acht ondergeteekende voldoende termen aanwezig om haar den gevraagden onderstand te verleen.

De raad der gemeente Veere vraagt over 1907 ten behoeve der gemeentehuishouding een onderstand uit 's Rijks kas van f 375, terwijl het subsidie uit de provinciale middelen op gelijk bedrag is geraamd.

Over 1906 ontving de gemeente uit 's Rijks schatkist f 300 en over 1905 f 400.

De financiële toestand van Veere is iets gunstiger geworden. Het saldo van de laatst goedgekeurde rekening is f 200 hooger dan ten vorigen jare.

De opbrengst van de directe belastingen veranderde niet noemenswaardig, terwijl eveneens het totaal belastbaar inkomen, zowel als het aantal aangeslagenen in den hoofdelijken omslag, stationair bleven.

De uitgaven toonen vermeerdering aan in hoofdzaak wegens het herstel van den Campveerschen toren, waarvan de kosten worden geraamd op f 480. Daar ook de eerstvolgende jaren deze toren belangrijke uitgaven zal vorderen, is het voor de gemeente niet raadzaam de herstellingskosten door leening te dekken.

Het komt ondergeteekende voor dat op grond van de verstrekte gegevens het gevraagd subsidie kan worden verleend.

Ter bestrijding van buitengewone uitgaven voor maatregelen

van hygiënischen aard, noodig ten gevolge van de overstrooming, welke in Maart 1906 verschillende gedeelten van de provincie Zeeland teisterde, hebben de besturen der gemeenten Oud-Vossemeer, St. Annaland, Hontenisse en Philippine aanvraag gedaan om onderstand uit 's Rijks kas.

De door deze gemeenten gemaakte kosten betreffen voorziening in de behoefte aan drinkwater, maatregelen tot ontsmetting, het droogstoken van woningen, het aanbrennen van zand onder vloeren en het delven van slooten.

Het benodigde bedrag is voor:

Oud-Vossemeer	f 3 102,03
St. Annaland	208,90
Hontenisse	1 784,50
Philippine	260,00

Met Gedeputeerde Staten van Zeeland is ondergeteekende van meening, dat de financiën dezer gemeenten de hier bedoelde buitengewone uitgaven niet toelaten, terwijl hij tevens meent, dat de billijkheid medebrengt de onkosten, ten deze onvermijdelijk, ten laste der gemeenschap te doen komen.

De steeds geldende voorwaarde dat van Rijkswege alleen wordt bijgedragen in de kosten der huishouding van eene gemeente, indien de provincie de helft van den onderstand betaalt, is mitsdien voor deze buitengewone subsidieering niet gehandhaafd, doch het volle bedrag der aanvragen als onderstand ten laste van het Rijk uitgetrokken.

Bij dit wetsontwerp wordt dus voorgesteld op art. 93 der Staatsbegroting voor 1907, thans voor Memorie uitgetrokken, toe te staan f 7050,43

Een staat bevattende een overzicht van de geldmiddelen der betrokken gemeenten, de rapporten van Gedeputeerde Staten (1) met toelichtende stukken (1), benevens de ter zake van de subsidie-aanvragen gevoerde briefwisseling (1), voor zooveel noodig in afschrift, gaan hierbij.

Art. 74bis. Het dagelijksch bestuur van het Comité van organisatie van het Internationaal Congres voor psychiatrie, neurologie, psychologie en krankzinnigenverpleging, in September 1907 te Amsterdam te houden, heeft den ondergeteekende verzocht te bevorderen, dat voor bedoeld Congres eene Rijkssubsidie worde verleend, opdat in de allernoodzakelijkste uitgaven voor dat Congres voorzien kunne worden. De ondergeteekende, die het Congres van groot belang acht en voor de wetenschap en voor de verpleging van de krankzinnigen, heeft gemeend inwilliging van het verzoek te moeten bevorderen. Daarom wordt thans eene Rijkssubsidie van f 3000 voor dit Congres aangevraagd.

Art. 163bis. Gelijk de ondergeteekende bij de toelichting van de suppletoire aanvraag op den dienst 1906 (Gedrukte Stukken 1906 1907 n°. 94) aantekende, zal, ditmaal voor het laatst, nog zijn te voorzien in tegemoetkomingen aan gemeenten, voor welke de strafbepaling, vervat in het vierde lid van art. 45oud der wet tot regeling van het lager onderwijs, onbillijkheid ten gevolge heeft gehad. Over het jaar 1905 blijkt dientengevolge een bedrag aan subsidie van ongeveer f 18 500 verbeurd. Aangevraagd wordt f 16 000, van welk crediet eventueel op de bekende wijze gebruik zal worden gemaakt.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(1) Deze zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.